

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
«рім неділь і руских свят
і 5½ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. 1.
пл. Домбровського (Хорунщини). Ек-
спедиція місцева в агенції Со-
коловського в пасажі Гансманна.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Позитивна робота культурна.

(X) Не при одній нагоді і не від нині вказували ми на конечну потребу позитивної роботи культурної між руским народом. Позитивна робота, ведена власними силами, кладе кріпкі підвалини під народну будівлю, котра є доказом культурної спосібности і снаги народу, а до того розбуджує народну свідомість і підносить віру в свої власні сили. Такі економічні інституції як «Народна Торговля», «Дністер», «Кредитовий Союз», «Труд» і т. п. з одного боку, а науково-просвітні як «Просвіта», «Руске Товариство педагогічне» із своїми інститутами для вихованя молодіжи женьскої і мужескої і віділовою школою ім. Шевченка, «Інститут для дівчат в Перемишлі» і т. д. з другого боку, стають неперечним доказом культурного розвитку і поступу руского народу і є несхитною підвалиною до великої народної будівлі.

Із справдешньою вірадою можна се помітити, що останними часами руска суспільність щораз більше починає розуміти потребу і досягає позитивної роботи, і що в тім напрямі серед рускої суспільности проявляє ся в різних сторонах нашого краю щораз живіша діяльність. Є се найкрасшим доказом, що руска суспільність почула в собі силу до такої роботи і зрозуміла, що власними силами зєдиненими при такій роботі можна з успіхом подвинути руский нарід.

В останних тижнях повстали три нові інституції, котрі засвідчують, що культурна діяльність позитивна не обмежає ся до одного напрямку, а старає ся заспокоїти потреби рускої суспільности на різних полях життя. Так відкрита недавно під покровом Є. Е. Митрополита Шептицького «Народна лічниця» стане вельми хосенною добродійною інституцією для широких верств суспільних з одного боку, а руским лікарям дасть спомогу до широкої лікарської практики в різних галузях медицини.

«Виспий інститут музичний», до котрого основаня причинив ся у великій мірі заслужений на полі народної музики рускої радник А. Вахнянин, стане на ширшій розмірі плекати вроджений рускому народови музичний талант, як доси могли се сповняти численні товариства з назвою «Руский Боян» у Львові і по краю.

А вжеж справді некучою була потреба заснованя «Рускої семінарії учительської женьскої» у Львові. Справдешне признанє належить ся «Рускому Товариству педагогічному», що оснувавши перед кількома роками руску школу віділову для дівчат ім. Шевченка, яка тепер діждала ся права публичности, привило ся ще важнішою але й труднішою задачею — основаня приватної семінарії учительської. Число Русинок, які могли дістати ся до публичних учительських семінарій у Львові і в Перемишлі, було так незначне, що зовсім не могло заспокоїти запотребуване наших руских шкіл. Введенем з сим роком шкільним учительської семінарії, дозволеної роз-

порядком міністерства просвіти, відповіло Руске Товариство педагогічне наглядчій і вельми відчуваній потребі і руска суспільність повинна бути вдячна за ті успішні змаганя Руского Товариства педагогічного, але й повинна підперти его і материяльними жертвами. Нехай не сотні членів а сотки тисячів випшуть ся до Руского Товариства педагогічного, нехай не жалують щорічно зложити дрібного датку одної корони на сей жертвовник народний, а се принесе в сотеро хосенні плоди.

Але коли ми сї позитивні змаганя на культурнім полі підносимо з признанем і вірадою, то не на те, щоби тепер заложити руки і спочивати, а навпаки, щоби сї найновіші успіхи були заохотою до дальшої невсипучої праці в тім напрямі. Зєдиненими силами, дрібними але громадними жертвами, складаними на народнім жертвовнику, позитивною реальною роботою втворимо ту непобідиму силу серед рускої суспільности, яка буде заборолом проти всяких напастей на єствованє, розвиток і поступ руского народу.

Пишім метрики по руски!

(Надіслана статя).

(Конець).

Є отже факт, що власть духовна наказує писати по руски метрики, пригадуючи духовенству свов давніше в тій справі рішенє і покликуючи ся на розпорядженє міністерства з 1875. року.

Приглянемо ся проте рішеню Ординариату з 1890. року. Признати треба, що розпорядженє мінїст., на яке Ординарият покликуює ся, є цілком неясне і не вдержує критики. Наведу єго дословно: «Обвіщенє ц. к. Намісництва з 25. вересня 1875. Ч. 47.131. Вис. ц. к. міністерство внутр. діл ознаймило рескриптом з 16.9. 1878. Ч. 1767, що нема підстави до зміни дотеперішного звичаю, після котрого парох. уряди трех кат. обрядів ведуть записуванє метрик в латиньскім язичі, понеже то поступованє відповідає дотеперішним приписам виданим при запровадженю метрик і убезпечає важні публичні і приватні інтереси звязані з тими публичними ділами».

Що се значить: «нема підстави до зміни дотеперішного звичаю... понеже то поступованє відповідає дотеперішним приписам...? Раз звичай, другий раз приписи! А як приписи, то хто їх коли оголошував і які они? Чи видані они в дорозі законодавчій, чи так собі в звичайній дорозі перенесені між властями? Шкода, що Ординарият не запитали о то намісництво, коли оно їм уділювало висше наведений рескрипт мінїстерияльний і не зажадали тих приписів щодо лат. язика, а то не потребували би тепер пригадувати духовенству таке неясне а проте до нічого не обовязуюче розпорядженє.

Я вже близько 30 літ є священником, а ще на очи не бачив припису, який би наказував писати метрики в латиньскім язичі. За моїх часів видав др. Гавр. Крижановський «Поученє о веденю метрик», яке до нині є підручником для духовенства. Отже що-до язика сказано в тім підручнику так: «вис. ц. к. Намісн. заяви-

ло під д. 8. жовтня 1872, що вис. ц. к. Міністерия внутр. діл в поодинокім случаю рішило, «що інтересованим сторонам вільно жадати виставленя метрики в иншій т. є. латиньскім язичі, помимо того, що книги метр. ведуть ся в латиньскім або иншій (sic) язичі...»

Після твердження пов. автора дописи в 185. числі «Діла» ведуть ся метрики в других краях Австрії в кравьих мовах. Я сам видів підчас мого побуту на Буковині у євєщеника православног, Русина, метрики румуньскі і докоряв єму навіть, длячого по руски метрик не пише. Колиж вільно духовенству других країв коронних провадити метрики в кравьих мовах, то чому би нам одним сего не вільно було?

Супроти сего мотивованя, будьто би тільки лат. язик обезпечував публ. і прив. інтереси, не має найменшої стійности і виходить прямо куріозним; бідні ті публичні і приватні інтереси в других краях, бо там їх не обезпечує язик латиньскій!

Що в такій аргументації нема впрочім всякої логіки — се ясне. В якім же язичі веде ся діло в судах і урядах усіх країв коронних? В латиньскім? А прецінь там розходить ся о далеко важніші справи, як в метриках. Розходить ся о жите чоловіка, єго честь і майно і на те все вистарчує якось народний язик а для поодинокого зареєстрованя акту метрикального вже би не вистарчував? А вже жидівскі «матрікенфірери» не послугують ся лат. язиком, ну — а мабуть в їх метриках такі самі інтереси обезпечують ся, як і в наших. А то для євєщеника цівільних в якім язичі ведуть метрики староства? Та пощо далеко шукати! А вже і в теперішних метриках вписує ся заяву, що хтось є природним вітцем незаконно родженої дитини, в єго рідній бесіді, а прецінь ніхто не скаже, що та заява є менше важною від впису акту уродження. Так само в рідній бесіді дає отець позволенє своїй малолітній дитині на євєщество.

Із сказаного до тепер виходить ось що: Ми повинні справді писати метрики по руски, бо о виразних приписах, які-б нам се зборонювали, нам нічого не звісно. Голословні розпорядженя, що, мовляв, нема підстави відступати від дотеперішного звичаю (хоч ми би могли і ту що вишого вказати, бо наші попередники писали метрики по руски) до нічого не обовязують, а сподівати ся треба, що наші духовні власти будуть такого самого погляду притримувати ся і в давім разі, коли би правительство таки конче домагало ся лат. язика, зажадають від него тих приписів, на які правительство покликає ся.

Думаю вікінци, що конечним є, аби духовенство раз-враз забрало голос в сій справі, бо всестороннє освітленє єї причинять ся хіба до простеженя правди і справедливости.

Священник.

Санітарні відносини краю і їх подвижники.

Перед десяти роками зорганізовано в Галичині громадську і окржну службу здоровля. Ся організація принесла знамениті висліди, помимо численних похибок закона. Як цілком справедливо звертає увагу справозданє кравьої Ради здоровля про петицію окржних лікарів

внесену ще в місяці грудню 1900. р. до Союму, — смертельність в Галичині в протягу 10 літ значно обнизилася, так що в р. 1900. мали ми о 37.236 менше похоронів, як би їх було, колиб була така сама смертельність, як в р. 1890. При так знятій зменшенню смертельності, мусіло зменшити ся також і число недуг. На підставі статистики можемо обчислити, що при такім зменшенню смертельності було о 26,065.200 днів, в котрих тревали хвороби менше в протягу одного року. (Після Петленгофера 1 случай смерти припадає на 35 недуг, а одна недуга тревает пересічно 20 днів). При так знятій зменшенню смертельності, а також зменшенню недуг, скількож заощадило ся мастку людности, скілько рук прибуло до праці, скілько менше нужди і нещастя! Відомо, що чим більше є населене краю, тим більші посідає засоби. Если би ми почислили тільки денну працю робітника для тих осіб, котрі позістали при житю і тих, котрі не підпадали недугам в наслідок поліпшеня відносин задля здоровля — які великі вийдуть з того суми заощаженного мастку населеня в протягу одного року!..

Як причину такої знятної поправи відносин прийняти мусимо побіч праць т. зв. асанційних в краю і в містах, а перепроваджених головню за ініціативою громадских і окружных лікарів і побіч безпеки ширеня заразливих недуг, епідемії та скорого перешкодженя виступаючих епідемії, також ліченя убогах окружними і громадскими лікарями, легке одержаня лікарської помочи через заведеня округів, безпека многим недугам, котрі мають наслідок по недугах заразливих з причини скорого їх ліченя і т. и.

Знамениті результати що-до заразливих недуг осягнені поступенно в протягу минулого десятиліття, доказують, що подані причини є правдиві. Помимо збільшеня населеня померло в р. 1900 о 25.146 осіб менше на недуги заразливі, як в р. 1890, в котрім число померших вносило ще 62.585 осіб.

Мимо так знятної поправи відносин задля здоровля від часу заведеня громадської і окружної служби здоровля, остає ще у нас багато до зробленя; сї відносини в порівнянню з иншими австрійскими країями є найгірші; найгірше, що тратимо багато рук до праці і через те стаємо щораз убожшими.

Понеже санітарні округи, як виказують цифри, таку корисну розвинули діяльність для поправи відносин задля здоровля, проте вказаним є в інтересі так убогого населеня, як і загалу, старати ся о дальший розвій округів.

Однак на тім поли дає ся від кількох літ спостеречи застій. Число необсаджених округів щораз то більше прибуває. Лікарі взагалі не старають ся о окружні посади, а много дотеперішних лікарів окружных опускають свої посади.

Як причину тих злих відносин піднести мусимо, що побіч надзвичайно лихих матеріальних умов, також брак всякої безпеки на старість, як також безпеки для родин лікарів окружных на випадок смерти, впливає на сей стан. Ті лікарі, при сповненню законних обовязків, як нищеня епідемії, несуть своє житє і здоровля і своїх родин для добра цілої людности — в заміну за те, за свою службу, повну посвяченя, не одержують майже нічого. В протягу минулого десятиліття на 116 окружных лікарів 16 (а до хвилі, як се пишемо 17), переважно молодих людей, низше 35 літ, пало жертвою заводових обовязків.

Если кілька тисячів народних учителів має заповнену емеритуту, чи не вистарчило би фондів також і для стокільканайцять окружных лікарів, котрі так корисно впливають на відносини задля здоровля краю? А прецінь окружна служба вимагає майже безнастанного нараженя здоровля і житя і потребує висшого образованя, як стан народних учителів.

Окружні лікарі, в своїй петиції, поданій до Союму о признаня емеритур, зобовязали ся до оплаченя потрібних процентів від своїх річних пенсій, а також до вкладки за минулі літа для маючого повстати фонду емеритального, а також вказали на инші жерела доходів на ту ціль, як оплати за оглядини померших, за оглядини худоба і мяса через них доконувані, кари грошеві і т. д.

З тих жерел може повстати така сума, що краєві фонди через заведеня емеритур не будуть зменшені, а людність не дізнасть обтяженя. Коли би однак по літах 30 або 25 випало по зменшенню ся емеритального фонду уділити на ту ціль субвенції, — то при незначнім числі окружных лікарів і низьких емеритурах, буде она дуже мала.

Справу заведеня примусової обезпечки всіх окружных лікарів, перепровадити у нас може тільки Союм, подібно, як ухвалили обезпеченя лікарів також і инші союми, як в Моравії, Країні і Каринтії.

Поліпшеня матеріальних умов, а передовсім заведеня емеритур і заосмотреня для вдів і сиріт притягне без сумніву добрі лікарські сили і заохотить їх до витривалої служби в округах.

В противнім случаю застій в обсаженню округів, який від кількох літ дає ся спостеречи, прибере такі розміри, що при щораз зменшаючим ся числі слухачів медицини, не буде можливим при захованню дотеперішних умов обсадити округи.

Само собою розуміє ся, що тоді і зникнуть також ті користи, які дали осягнути ся для краю при дотеперішнім законі хотий він має численні похибки.

Ся справа має на цілі поліпшеня відносин задля сдоровля особливо в східній Галичині, є дуже потрібна і заслугує на докладне розсліженя в Соїмі.

Комітет окружных лікарів:

Др. Віктор Наттер, окр. лік. в Фриштаку. Др. Ю. Беднарский, окр. лік. в Альверні. Др. М. Ференсевич. Др. І. Устржицкий. Др. С. Засацкий.

— ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. При зміні кварталу просимо наших Вп. Передплатників о скорє відновленє передплати, зглядю о вирівнанє заагостий, та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистанє, всі попередні числа з фейлетоном «Записки лікаря».

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: «Адміністрація часописи Руслан».

НОВИНИ.

— **Календар.** В суботу: руско-кат. Евстатія Татіяни; рим-кат. Кавдида. — В неділю: руско-кат. Кодрата; рим-кат. Пр. Д. Рож.

— **Провокація.** Шкільна комісія соїмова відбула засіданє в справі станиславської гімназії, і в браку инших аргументів, ухвалила відложити вивченя на основанє рускої гімназії в Станиславові, доки аж не стане усуненим переповненє гімназій польских в Тарнові, Ряшеві і Перемишлі! *Отсе ratio physica...* Тому, що польська гімназія в Тарнові переповнена (де нині не переповнена, а особливо рускі гімназії!), тому в Станиславові не має бути рускої гімназії. Се безпідставний викрут і груба провокація Русинів. Ще клясичнішою є друга відповідь шкільної комісії, що «натомість хоче завести обовязкову науку польської і рускої мови у всіх гімназіях в цілім краю». Чи ж може задля того не має вже бути зовсім руских гімназій з викладовою рускою мовою? Ухвали шкільної комісії перевиспають все, що до тепер видала польська гаката.

Справа отвореня рускої гімназії в Станиславові прийде під наради на завтрішнім (в суботу) засіданню соїму.

— **3 Тов а ім. Котляревского у Львові** На по-

40

В. Вересаєв.

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

(Дальше).

В суспільности розповсюднена до лікарів і до медицини сильна недовіра. Лікарі здавна служать улюбленим предметом карикатур, епіграм, і анекдот. Здорові люди говорять про медицину і лікарів з усмішкою, хорі, яким медицина не помогла, з палкою ненавистю.

Сї кепкованя й ся недовіра з початку мене дуже бентежили. Я відчував, що в основі своїй вони справедливі, що в нашій науці дійсно є багато такого, від чого ми повинні бентежитись. Відчуваючи се, я й сам іноді, у хвилині щирости, був не від того, щоби виявити своє зневажливе й глумливе відношенє до медицини. Якось раз на селі ми вертали з прогульки. До мене підійшла баба з просьбою, щоби оглянути й лічити її. Я зайшов до неї в хату разом зі своєю кузиною. Баба жалилася, що їй «підпирєє корінці» і хаває під грудьми, що, як кілька вона нахилить ся, то у неї сильно крутить ся голова. Я глинув її і сказав, щоби вона прийшла до мене по каплі.

— Що в неї? — запитала кузина, коли ми вийшли.

— А я почім знаю! — з усміхом відказав я; — підпирєє корінці якісь.

Кузина здивовано підняла брови.

— От дивно! Ти так певно держав ся, і я думала, що для тебе все цілком ясє.

— Днів через два подивлюсь еще раз — може вяснить ся.

— Ну, й наука-ж ваша!

— Наука, що й казати! Наука, можна сказати, точна.

І я почав оповідати їй про случаї, які виказували, яка «точна» наша наука і як пайвно хорі дивлять ся на лікарів.

Мені не один раз доводилось таким тоном говорити про медицину; все, що я оповідав, було правдою, але завжди після таких розмов мені ставало совістно: сю правду я оцінював стаючи на точку погляду своїх слухачів, в душі-ж у мене, не вважаючи ні на що, відношенє до медицини було поважне й повне поважана.

Очевидно, в усьому отьому крило ся якесь глибоке непорозумінє. Медицина не оправдує надії, які покладають на неї — в неї глузують і в неї не вірять. Але чи правильні, чи законні самі сї надії? Є наука про вилічуванє недуг, яка називає ся медициною; чоловік, що вивчив ся сеї науки, повинен без помилок пізнати й вилічувати недуги; коли він сього не вміє, то або він сам неспосібний, або наука його ні до чого не правдатна.

Такий погляд був цілком природним, але рівночасно цілком неправильним. Немає хоч скільки небудь вивершеної науки про вилічуванє недуги; перед медициною стоїть живий людський організм з безмірно зложеним і запутаним житєм; багато в сьому житю вже стало зрозумілим, але кожде нове відкрите рівночасно відкриває чим раз більшу зложенисть: темною і мало зрозумілою дорогою розвивають ся в організмі многі недуги, неясні й невловимі сили

організму, які борють ся з ними; нема средств, щоби піддержати сї сили; є инші недуги, самі з себе більше або менше незрозумілі, але частогусто вони приходять так потайно, що всі средства науки безсильні для їх означеня.

Чи значить се, що лікарі не потрібні, а їх наука ні до чого не придатна? Алеж є багато иншого, що для науки вже зрозуміле й доступне, в многім лікар може дуже помогти. В многім він безсильний; се може означити лише сам лікар, а не хорий; навіть і в таких випадках лікар незамінимий, хотьби вже через те одно, що він розуміє цілу запутаність процесу недуги, який перед ним відбуває ся, а хорий і його окруженє сего не розуміють.

Люди не мають навіть найменшого понятя про жите свого тіла, ні про сили і средства лікарської науки. В тім лежить жерело більшости непорозумінь, в тім причина так сліпої віри у всемогучість медицини, як і сліпої недовіри до неї. А одно і друге дає про себе однаково знати тяжкими наслідками.

В суспільности сильно розповсюднені всілякі «приступні для всіх лічєбники» і популярні брошури про ліченє; а хоть трохи інтелігентній родині є завжди домашня аптечка, і перше, чим покличуть лікаря, на хорому спробують і касторку (рициновий олій), і хініну, і саліцильний натр, і валеріанку; недавно в Петербурзі засновалось навіть ціле товариство «самопомочи в недугах». Нічо подібне не було б можливим, колиб в людий, місто сліпої віри в просту й нехитру медичну науку, було уміє розуміє сеї науки. Люди знали би, що кождий хорий уявляє собою нову, дуже зложену й запутану хворобу, яка не повторюєть ся, в якій дати собі раду

сліднім засіданню Відділу вибрано на місце пок. Ю. Ганкевича касиркою Вп. Олену Гнатюкову (ул. св. Софії ч. 9. а.), а на місце Вп. Ольги Журківської вибрано секретаром п. Івана Боднара (ул. Францішканська ч. 15. П. пов.) Відділ товариств просить вислати всіякі грошеві посилки на руки касирки, а всі інші письма на руки голови тов-а Вп. Іларія Огоновського (площа Академічна ч. 4.)

— **Русий «Сокол» в Водниках.** бобрецкого повіта, оснований яко пожарну філію «Сокола» у Львові. Намісництво затвердило вже статут.

— **Із Стрийщини** пишуть нам: Я видів у Петра Шевського, молодого селянина в Волосянці під Бескидом молитвенник і образок Пресв. Діви, котрі він купив в церкві в Гошові у оо. Василян. Молитвенник мав напис: «Дорога до щастя в'їчного. Львів 1901. Накладъ Чайковського и Келбусевича. Друкъ Щастного Беднарского». Ціна 1 кор. 40 с. — Сей молитвенник писаний в церковній мові, котрої нарід руский цілком не розуміє. Чиж оо. Василяни в Гошові не можуть сировадити до продажу прекрасні і в чистій укр.-рускій мові друковані молитвенники оо. Василян з Жовкви, або такі ж ирекрасні, руско-католицким митрополитим Ординариятю львівским затвержені, молитвенники товариства «Просвіти», котрі наш нарід від початку до кінця може розуміти, бо друковані в чистій і гарній нашій укр.-рускій мові? Образок представляє чудотворну ікону Пресв. Діви в Гошові, має напис польську і руску і на другій стороні має польську молитву. Написи під образком звучать: «Чудовна візерунок Н. П. Марії Гошовської». Чудотворна ікона Пресв. Діви в Гошові, має напис польську і руску і на другій стороні є отся молитва:

Од двух векуф владаи берлем на тей Ясней Гуже Матко богобойних, авельска Крульово; Пала жеша Карпатуф ма в Тобе шведмуже, Дотонд піди на трайоне заразон моровон В каждой наглей потнебе і в смутним випадку Спени пельжим побожни до Твогю Трону Ратуеш сероти, дзвйган в недостатку Бедних, оупощних, бліских жица скону.

Коли звязати се, що ані Петро Шевский, ані ті тисячі а тисячі руских богомольців, що навіть в угорско-руских гір приходять на відпусту до Гошова, не розуміють по польски, запитаю ся: в якій цілі оо. Василяни в Гошові пропагують межи руским народом в Галичині і Угорщині польську мову? Не можуть тим звиняти ся, що в Баварії, де образок споряджено, нема руских букв, бо на сім же образку є такі повешка руска написи. Рівнож не можуть ся вимовляти, що не написав ніхто в рускій мові поезійки на новелічепе Чудотворної ікони Пресв. Діви в Гошові, бо о таку поезійку межи чутивими і побожними Русянами дуже легко постарати ся. Але є то байдужність оо. Василян гошівских не до прощени і такий непатріотичний поступок заслугує на найстрогіше напаятноване. — *Василь К.*

— **До парцеляції** маю чотири маіности земські в повіті стрийскім і жидачівскім, всі під

далеко не завжди може навіть лікар з всіма своїми відомостями. Хорий має запір, треба йому дати рицинового олію; чи звачив би ся хто небудь на таке лічене, колиб хоч підозрівав, що іноді можна сям убити чоловіка, що іноді, як напр. при оловяній кольці, запір можна усунути не рициновим олієм, а лише... опієм? На невіжій вірі у всевильність медицини основують ся ті вибагливі вимоги від неї, які являють ся проклоном для лікаря і звязують йому руки і ноги. Хорий з жолудковим тафом сильно горячує, у него болять голова, він пріє в ночі, його мучить тяжке маяченє; боротись із сям треба дуже обережно і переважно фізичними средствами; але попробуй сказати пацієнтові: «терпи, обливай ся потом, видій від маяченя!» Він відвернеть ся від тебе і звернеть ся до лікаря, який не жалувати ме хініни, фенацетини і хлораль-гідрату: що се за лікар, який не дає полекши! Най ся полекша йде на рахунок сил хорого, най вона на завжди розстроїть його організм, най цілком відучить від спосібности самостійно боротись з недугою — полекши діяно і досить. Найнещасливішими пацієнтами з сього боку — се всілякі «високі особи», петерцеллі, розищені, які саму присутність неусушеної, хотьби найменшої муки, ставлять в вину лікарю, який їх лічить. Ось чому вишним, користують ся великим успіхом у суспільности лікарі, прє яких розуміючі справу товариші висловлюють ся з погордою і до яких ніякий лікар не звернеть ся за помічню.

(Дальше буде).

дуже корисними услівями в непосредній близкості залізниць. Набувати можна більші і менші комплекси, суть також значні улекпенія щодо способу плати евентуально кредиту. Рефлектант звольте зголошувати ся передовсім письменно до моєї канцелярії в Стрию. *Др. Еоген Олександрович*, адвокат в Стрию.

— **Зневага рускої мови.** Звертаємо увагу Сьв. п. к. Дирекції держ. залізниць у Львові, що новий функціонер, котрий виготовляв комунікат ч. 72.032/V для нашої редакції, не знає найпримітивніших правил рускої мови і правописи. На доказ наведемо отсих кілька слів із згаданого письма: «п. к. Дирекція державной колеї у Львовѣ». Дотичний функціонер, як видно, мусить ще немало вчити ся, поки буде міг по руски писати.

— **Платні авскультантів.** Доси побирають судові авскультантї по 1000 і 1300 К річного адіуту. Палата послів державної ради ухвалила підвишити ту платню на 1.600 і 2.000 К. Але правительство не згодило ся на те з уваги, що тим способом авскультантї найшли би ся в користі перед иншими молодими урядниками з університетскими науками та ще й видаток на таке підвищенє був би завядто великий. Длятого на внесенє правительства ухвалено в палаті панів, що взагалі всі практикантї в державних урядах мають в перших трех роках практикї обирати дотеперішну платню, а по трех роках бездоганної служби, коли здадуть іспит, мають дістати по 1.600 К річно, а урядники без університетских наук по 1.200 К. Таким способом сирва мусить ще вернути назад до палати послів. Отже парламентарна комісія судової каже у своїм звіті, що межи судовими авскультантима і практикантима инших державних урядів заходить значна різниця і ддятого авскультантам належить ся висна плата. Комісія подає таке висенє: Тим молодим урядникам з університетскими науками, котрі не заняті в судах, може бути приананє річне адіутум 1000 або 1200 К, а тим, що не мають університетских наук, по 400—800 К річно. Але авскультантам належить ся адіутум 1.400 К, а по дво-літній службі 1.800 К. По трілітній бездоганній службі (про іспити комісія нічого незгадує) можуть урядники без університетских наук мати право до 1200 К платні, а авскультантї до 2.000 К. Крім того палата послів первісно ухвалила була, що й судові практикантї, між ними також адвокатскі і нотаріальні конципїєнти підчас одної річної судової практикї, мають побирати по 1.000 К річно, але тільки в числі п'ятої часті всіах авскультантів. Ту постанову палата панів счеркнула, а судової комісія згодила ся з тим, однако звиває резолюцією правительство, щоби в міру, як вистарчать дохід з податків від залізничних білетів, також судові практикантї, бодай найстарші, котрі задля браку місця не можуть бути іменовані авскультантима, побирали адіутум 1.000 К.

— **Вписи до «Висшого Інститута музичного»** відбувають ся щоденно в комнатах «Львівського Бюна» (ринок ч. 10. І. пов.) від 5—6. попол., в неділі і рускі сьвята від 11—12. передвол Вписи будуть тривати до дня 8. жовтня.

— **Нова польска дефраздація.** Краківекі часописи доносять: Знова відкрито дефраздацію в існуючій в Висничу, бохеньского повіта, «Товаристві ощадности і позичок». Товариство се заложено перед п'ятьма літами на підставі статутів товариств задаткових і розвивало ся оно як на місцеві відносини зовсім добре. Безплатного веденя інституції підняв ся контролор в тамошній податковій уряді, Заржицкий, котрий доперва в послідних роках, коли товариство розвивало ся лучше, побирав по 300 К річної ре-мунерації, а при тим, розуміє ся, не обійшло ся без заяв найвисшого признаня і довіря та подяки зі сторони заряду. Сего року однак завдав собі містоголово надзираючої ради, одан з судових адіюктів, досить праці і перевів строгий ішконтр-каси і книг, а се дало переражаючий вислід. Виявило ся, що Заржицкий, котрий сам був зарядом директором, ліквідаторем і касиром товариства, побирав вправді звороті позичок і давав сторонам новітсваня, але замість до каси, ховав їх цюраз частійше до власної кишені. В сей спосіб дефраздував в відділі позичок 16.000 К, а стану вкладок ощадности доси ще не переглянено. На покритє сего недобору зложила родина Заржицкого забезпеченє на кільканацять-морговій реальности, а сам Заржицкий віддав свою полїсу обезпеченя на жите.

— **Розбій.** Оноді вечером найшло кіл кох во-яків переходячих улицею «На Байка» у Львові, лежачого непритомного на дорозі слугу з кадетської школи Михайла Щенского, а побіч него заломане війскове чакю. Сейчас перевезли его во-яки на стацію ратункову, де сконстантовано, що Щенский мав заломаний череп по правій стороні голови, а рана завдана була ударом тупого якогось знаряду. Щенского непритомного відвезено до війскового шпиталю. Вечером по год. 9. арештував поліційний агент в однім шпацику на Городецькім підозріного о то убийство Йосифа Пунчерта. Арештований не признав ся до вини.

— **Нещаслива пригода.** Дирекція залізниць доносить нам: При виїзді вечірного поїзду озобового ч. 13 зі стації Судова Вишня дня 28. вересня с. р. дістав ся 80-літній старець Яков Рубін з Богородчан, повертаючий з Відня до Станиславова, в невідомий спосіб під колеса поїзду і так тяжко покалічив ся, що помер мимо сейчасової помочи лікарської і переведеної операції.

— **Огні.** В Сороках коло Львова вибух вчера пошолудни огонь і в кількох годинах зничив до тла шість господарств. — В Рогатині згоріло оноді шість господарских загород вартости до 10.000 К. — В Вейславичах, сокальского повіта, згорів двір п. Радзівовської, вартости 10.000 К. Підозріного о піднал парубка арештувала жан-дармерія. — В Каролівці коло Заліщик знищив огонь 9 господарств. Шкода виносить до 5.000 корон.

— **Найбільшим містом** на сьвітї є столиця Великої Британії — Лондон і числить 6,581,402 душ паселєня (в цілій Галичині було в 1900/1 р. 7,317,023 жителів). Всіх домів є в Лондоні 928,008, так що пересічно 7 мешканців припадає на один дім. В центральноім Лондоні є 4,536,441 душ населєня і 571,678 домів. Як в Парижі так і в Лондоні з кождим роком зменшує ся число уродин, а населєня міста зростає головно через еміграцію з провінції, яка випосить пересічно 22.000 голов річно. Хотяй в Лондоні родить ся більше дітий мужеского чим женського пола, то жіноче населєня перевищає мужеске о 253,371 осіб, а в дільниці Гамштед припадає навіть 159 женщин на 100 мушчин. Особливостю Лондона є величезний процент, як в іноднім місті, божевільних. В 1902. р. передано в центрального Лондона до заведень для божевільних 16,285 осіб; майже більша частина з них збожеволіла наслідком піяньства. Жебрацтва в Лондоні ще більший процент чим у Львові. Досить згадати, що кождий 100. Лондонець є заводним жебракю; в сім лежить й причина, щу в Лондоні бувають часто крадежі і убийства і мало коли можна сіймати злочинців. Жебраки зорганїзувала ся навіть в окреме товариство і заснували власне інформаційне бюро.

— **Увзяненє російского студента.** З Борщева доносять, що на кордоні коло Мельниці арештовано якогось російского студента, що хотів перепачкувати книжки до Росії.

— **З залізниць.** З днем 1 жовтня с. р. зміняє ся дотеперішну назву стації «Гута Фридриха», яка лежить на шляху Звардонь-Новий Санч в окрузі п. к. Дирекції залізниць державних в Кракові, на «Гута Фридриха-Спориш».

— **Дрібні вісті.** Директор Міського театру у Львові, п. Павліковський, підписав вчера контракт з громадою о дальшій наєм театру на три літа. — З вчерашнім днем обняли управу львівских комісаріятів: І дільниці комісар Хмельовский, II дільні комісар Шеремета, а IV дільниці комісар Гарниш. — У Львові отворити ся небавом італійскій консулат. — Із Станиславова доносять, що тамошня прокураторя зарядила слідство проти соціяліста Вітика за злочин підбурюваня з §§. 300 і 302, якого він мав допустити ся на зборах в Станиславові. — Спілька будови залізниць Львів-Підгайці внесла просьбу до сойму о краєву запомогу.

Пам'ятаймо на Товариство зпомоги церков імени св. Петра у св. Юра у Львові і вступаймо громадно в его члени. — Членська вкладка випосить: 1 К від особи а 5 К від церкви, громади, братства, товариства і т. п. річно і 1 К випсового одноразово.

Телеграми

з дня 2. жовтня.

Мірцштег. Вчера о 11. год. перед полуднем почали ся лови, в яких беруть участь оба монархи, цісар і цар.

Гр. Лямбдорф не бере участи в ловах і сидів до полудня в своїм помешканю, де полагаджував урядові справи, а оісля звиджував околиню.

Оба монархи повернули з ловів о год. 4½ пополудни, почім відбув ся двірський обід.

Відень. Румуньскій король з королевою і наслідником престолоа виїхали вчера з Відня до Букарешту.

Відень. Вудар. Corresp. доносить, що граф Куен-Гедерварі одержав вже повідомленє, що цісар застеріг собі рішенє про его димісню, до часу свого повороту до Відня. Гр. Куен приїде в понеділок до Відня, аби почути рішенє цісаря.

На засіданє угорского сойму в суботу не прийдуть угорскі міністри.

Будапешт. Сторонництво независимости го-

товить на суботнішнє засіданє сойму велику обструкцію.

Софія. Болгарське правительство переводить тепер скрито мобілізацію цілої армії, бо проти звичаю покликую новобранців на 15. жовтня.

Будапешт. При тягненю лосів Тися упала головна виграна в квоті 170.000 К на лос серія 3866 ч. 80.

Василь Щурат.

Поезия XIX. віка.

Румунські поети.

ДМИТРО БОЛІНТИНЕАНУ.

Д. Болітинеану (1826—1872) кінчив вищі студії в Парижі і був на державній службі, яку втратив, оголосивши не в час деякі політичні поеми. Побувши рік у Парижі, вернув 1848 р. до вітчизни, щоб видавати національно-демократичну часопись «Poporul suveran». Оголошений банітом 1849 р., він втік знову в Париж, а потім в Туреччину, відки аж 1859 р. вернув до Бухарешту, де став міністром просвіти. Однак невдовзі понав у бжевіде, з якого вже не вишов і закінчив життя нуждарем в бухарештському домі убогих.

До найкращих поезій Болітинеану зачисляють ся баллади: «Căntecese plângerii». Опер їх поет на історичній основі і патхув сильним чувством патріотизму. В епосі «Traianida» представлено є покорене Даків, пращурів нинішних Румунів. Надто писав Болітинеану сатири, спомини з подорожей, драми і романи. Можна сказати, що він дав Румунам перший поважний роман в творі «Mănușii», де представлено здеморалізоване румунське болєство.

Мірча в бою.

Заяглий товпама край цілий Мадіри
Сонце налякалось, скріло ся за хмари.

Тільки сівий Мірча не злякавсь ніколи.
Склякавши дружину, вірушив у поле.

Ворога вже, звістно, сілою не співають,
Але те, що каже обовязок, вчінить.

Ах, де-ж час той дів ся, час, коли на бої
лиш по обовязку йшли румунські вої!

Каже сівий лицар: «Вірва дружино!
Бог се відить з неба — як Румун я згину».

Хто своїм дасть в жертві дїшу й тіло власне,
в огниці великім іскрою він гасне.

Чим в судьбах всесвітних в житє одного?
В творчости весілій півит заважить много?

Чим одна звїзда є на ланях звїздистих?
Що значить хвилинка при віках вічїстїх?

Мають ворогі нас бачити в полонї,
згивьмо як Румун в смєртній оборонї!»

Ах, де ж час той дів ся, час, коли на бої
лиш по обовязку йшли румунські вої!

Мати Стефана Великого.

В замку віковім на вершінах скал,
де в низу ріка котить срібний вал,
там княгиня в ніч ронить росу сліз,
мов повбю цвіт все глядїть у низ.
Друг єї жатї вірушив у бїй,
з військом вірушив,—коб вернўсь мерщїй!
Сїнява очїй при слїзках дрібнїх,
мов фіялки двї в перлах рослянїх.
Вблос фіялами сплив на рамена.
Вид — лелєї цвіт, рожка запашна.
Мати з нею жде чўтки, вїстунки,
розвїває жаль, сум невістунки.
Аж о півночи стуче хтось до брам.
«Гонєць сїнів се? Вість привєсьть нам!»
— Матїнко, се я! твій коханий син!
З поля бїтви йду, в ранах, сам одїн.
Ой побїла нас доленька тяжка,
впав погрбм на нас, на мої війська.
Відчиний мерщїй! Тўрків тьма жене.
В ранах чўю жар; вїхор бє мене:
Тут княгиня вже й до ворїт летить,
але мати їй каже: «Дбню, цити!»
І пішла старá до ворїт сама
й чутї гóлос лиш, бо довкóла тьма.
«Що сказав ти, що? В сою мїй Стефан?
Тисячі падуть з рук єго, від ран.
То мїй прáвий син! Матїрю тобі

мáла-б бўти я?... Спн мїй у борбї!
Та колї-б уже Бог мене стару
покарáти мав, зáки я умру;
скóро-б відмінївсь мїй Стефан зовсїм,
скóро б дїєно ти сїном був моїм,
що домів з вїйни з сóромом прийшов,
— певно-б ти сюдї встўцу не знайшов.
То-ж назáд вертáй, згивь за рідний край!
Грїб твій украсїть цвїти та розмáй.
Йде Стефан назáд, — як заграє в рїг!
Вїйсько вже при нїм, дух вступїв у всїх.
Гей-же в сьвїжий бой! — ворогів товпá
впáла, як падє, кóлос від серпá.

Проспект.

По вичерпаню в книгарській продажї збірки новель Івана Франка «В потї чола» приступаю до збірного виданя всїх дрібнїших оповідань сього автора з вїемком тих, що були доси або мають бути далї виданї накладом «Українсько-руської видавничої Спїлки».

Виданє обїме на разї 10 томів белетристичної і два томи праць наукових з обсягу історичної літератури та критики. Цїла серія з 12 томів кожний в обємі до 10 аркушів 8-ки, вийде друком до кінця 1904 року; перших 6 том в будуть готові ще в бїжучім 1903 році. Се нове виданє буде містити побіч передруків давнїших оповідань також цїлий ряд нових або доси недрукованих, і то так, що кожний том побіч давнїших буде містити нові твори. Редакцією займає ся сам автор, який доконує також і в давнїших творах богато язикових і рїчевих поправок, а в передмовах пояснює обставини їх написаня, їх жерела і т. п.

До кінця липня с. р. вийшли у сьвіт три перші томи, що містять отсї оповіданя (нові, або доси нашою мовою недруковані твори означуємо звїздкою).

Т. I. **Добрий заробок і иньші оповіданя.** (*Передмова. Добрий заробок. Сликач. Муляр. Істория моєї сїчкари. Сам собі винен. Домашній промисл. *У кузнї).

Т. II. **Панталаха і иньші оповіданя.** (*Передмова. Панталаха. Хлопська комісія. *В тюремнім шпиталї).

Т. III. **Малий Мирон і иньші оповіданя.** (*Передмова. Малий Мирон. Грицева шкільна наука Оловець. Schön Schreiben. *Отець гуморист. *Гірчичне зерно. Борис Граб).

Друкують ся і незабаром вийдуть:

Т. IV. **З бурливих лїт.** (*Передмова. Гриць і ранич. *Рїзуни. *Герой повеволї).

Т. V. **Над Черемошем.** (*Передмова. *Як Юра Шикманюк брив Черемош. *Терен у новї. *Чудо в Головах).

Т. VI. **Із секретів поетичної творчости, зара-**

зом причинки до естетичного поясненя поезій Т. Шевченка.

Виданє виготовляєть ся на плїхшїм і на лїпшїм паперї і буде оздоблене новим портретом автора.

Бажаючи причинити ся до розповсюдненя тих творів, яких вартїсть оцїнила наша й загранична критика (цїла збірка «В потї чола» вийшла минулого року росїйським перекладом), ставлю цїну поодиноких томів як найнижшою, а надто розписую передплату на цїлу 12-тому серию.

Передплата на всїх 12 томів на плїхшїм паперї (такім, як папїр перших томів белетристичної серїї У. Р. Вид. Спїлки, в подібній полотняній оправї) виносить з пересилкою 16 К.

На лїпшїм паперї, опрãвлено по 3 томи разом у кращу оправу, з пересилкою 24 К.

Виданє не має спільного титулу, кожний том творить для себе окрему цїлість і продаєть ся також окремо, на плїхшїм паперї в оправї по 2 кор., на лїпшїм паперї в оправї по 3 кор. Замовляючи окремі томи, треба додавати 20 сот. на пересилку.

Прошу уклївно Шан. Земляків поспїшити з надсланєм замовлень і передплати, щоб можна знати, як урегюлювати наклад та оправлювати книжки.

Замовляти можна лише просто у видавця. Перші три томи виданя будуть висланї лише тїм, що зложать бодай половину передплатної цїни.

Замовленя без грошей не узгляднюють ся.

З глибоким поважанєм

Антін Хойнацкий

Руска ул. ч. 3.

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

Банку Гіпотечного

купує і продає

вські

папери цїнні

і МОНЕТИ

по найдешевшїм курсї деннім, не числячи нїякої провїзїї.

Розклад поїздів залїзничих обовязуючий від 1-го жовтня 1903.

(Прийїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

Поїзд посп. особ. приходить о годїні		до Львова	Поїзд посп. особ. відходить о годїні		зі Львова	
1.30	6:10	з Кракова, Берліна, Варшави, Відня	2:00	6:22	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор	
	6:20	з Чернівців (Галацу), Чорткова, Калуша		6:30	до Підволочиск (Кїва), Бродів дв. головний	
	6:50	з Сокала, Рава рускої		6:43	до Підзамче	
	7:35	з Самбора, Хирова		6:45	до Лавочного (Пешту), Борислава, Дрогобича	
	7:40	з Янопа		8:25	8:35	до Кракова, Відня, Праги, Берліна
	7:35	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче		2:40	9:05	до Лавочного, Хирова, Калуша
	7:55	на дв. головний			9:15	до Янопа
	7:45	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова			9:25	до Самбора, Хирова
	8:55	з Крижана, Відня, Праги, Берліна			9:40	до Белзї, Сокала, Любачева
	9:57	з Стрия			10:35	до Чернівців, Потутор, Делятина
	10:25	з Рипсева, Любачева			10:40	до Тернополя, Потутор, дв. головний
	2:15	11:15		з Станиславова (Кересмезе, Потутор)	10:57	дв. Підзамче
1:10		з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава	3:05	до Стрия, Хирова, Борислава		
1:25		з Янопа	3:25	до Рипсева, Любачева		
2:30			з Підволочиск, Копичинів на дв. Віда	3:40	до Самбора, Хирова	
			на дв. голов.			
1:40		4:35	з Стрия, Хирова, Борислава	Нїч		
	5:05	з Підволочиск (Кїва), Бродів на дв. Підз.	12:45	6:05	до Станиславова, Жидачева	
	5:20	на дв. голов.		6:15	до Кракова, Відня, Берліна, Варшави	
	5:40	з Чернівців, Іцвал		6:20	до Янопа	
	5:50	з Кракова, Відня, Праги, Берліна		6:40	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова	
5:55	з Белзї, Сокала, Любачева	8:05		до Сокала, Рава рускої		
12:20	9:20	з Чернівців, Бухарешту	9:20	до Підволочиск, Бродів гол. дворєць		
	8:40	з Кракова, Відня, Берліна, Ясела, Гїманова	9:20	дв. Підзамче		
	2:31	10:00	з Самбора, Син на	2:51	10:42	до Іцвал, Чорткова
		10:02	з Підволочиск (Кїва), Бродів на дв. Підз.		10:50	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
	10:00	на дв. голов.	11:00		до Підволочиск, Бродів дв. головний	
	10:40	з Лавочного (Пешту), Хирова, Калуша	11:24		дв. Підзамче	
	3:00	з Тернополя, Гїманова на дв. Підзамче	11:05		до Стрия	
	3:30	на дворєць головний	11:10		до Жолкви (лише по недїлї)	
			4:10		до Кракова, Відня, Праги, Самбора	

ЗАМІТКА: Пера нїча чїсать ся від 6. годїни вечером до 6. годїни 59 мїнут рано.

Час середно-європейскїй рїхнїть ся від часу львівского о 36 мїнут, а їм же год. часу середно-європейского о 12 год 16 мїн. часу львівского — бюро інформаційне п. к. залїзничїх державних укр. Країснїх ч. 5) укрїля поїсень в сїравах залїзничїх, продаж блєтї вського рода і розкладї їади.